

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «БЕЗПЕКА»

Денисенко М.П.

*д.е.н., професор, професор кафедри бізнес-економіки
Київського національного університету технологій та дизайну*

Бреус С.В.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри бізнес-економіки
Київського національного університету технологій та дизайну*

MAIN APPROACHES TO INTERPRETATION OF THE CONCEPT
«SECURITY»

Denysenko M.P.

*Professor, Dr. of Economics,
Professor of the Department of Business Economics
Kyiv National University of Technologies and Design*

Breus S.V.

*Ph. D (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Business Economics
Kyiv National University of Technologies and Design*

Анотація

В статті розглянуті основні підходи до трактування поняття «безпека» з позиції різних науковців. Проведено критичний аналіз літератури, що дозволив з урахуванням характерних рис безпеки виокремити основні підходи до її трактування як категорії. Надано авторське визначення безпеки як категорії.

Abstract

The article deals with the main approaches to the interpretation of the concept of «security» from the perspective of different scientists. A critical analysis of the literature is conducted, which allowed taking into account the specific features of security to distinguish the main approaches to its definition as a category. Courtesy of the author's definition of security as a category.

Ключові слова: безпека, підходи до трактування безпеки, ресурсний підхід, захисний підхід.

Keywords: security, approaches to interpretation of security, resource approach, protective approach.

В науковій літературі відсутній єдиний підхід до трактування поняття

«безпека». Загалом існує велика кількість визначень, які почасти є різнополярними за змістом проте не суперечать, а доповнюють одне одного, відображаючи різні аспекти сутності безпеки як категорії.

В цілому безпека як категорія відрізняється залежно від сфери науки: політології, соціології економіки тощо. Так, у найбільш загальному розумінні безпека являє собою стан захищеності від чого завгодно і може використовуватись як до захисту особи, так і суспільства та держави в цілому.

Критичний аналіз літератури з урахуванням характерних рис безпеки дозволяє виокремити такі основні підходи до її трактування як категорії. Так, безпека науковцями розглядається з таких позицій:

1. Як стан, в якому відсутні загрози. Американський дослідник А. Уолферс зазначав, що безпека в об'єктивному плані передбачає відсутність загроз набутих цінностям, а у суб'єктивному – відсутність страху, що вказаним цінностям буде нанесено шкоду, що вони будуть піддані руйнації [1].

З цим погоджуються А. Баланда [2] та Г. Ситник [3, с. 22], який зокрема вважає, що таке розуміння поняття «безпека» є класичним серед наукових шкіл Заходу.

2. Як стан захищеності. А. Камінський розглядає безпеку як стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства й держави від внутрішніх і зовнішніх загроз [4]. Бойко О., Качинський А., Крихтіна Є. трактують безпеку як «стан захищеності життєво важливих інтересів людини і суспільства від внутрішніх і зовнішніх загроз» [2, с. 26; 5, с. 124]. Подібним чином розглядають безпеку й О. Бодрук, та В. Ярочкин. При цьому О. Бодрук пропонує при визначенні безпеки враховувати й інтереси держави [1, с. 26; 6, с. 75], а В. Ярочкин [7] надає широке за змістом трактування, яке враховує ще й світове співтовариство народів, і пропонує не тільки захищати інтереси різних сторін від внутрішніх і зовнішніх загроз, але додає й небезпеки та пропонує їх виявляти (вивчати) задля їх запобігання чи послаблення (за його визначенням безпека – «...це стан захищеності особи, суспільства, держави від зовнішніх і внутрішніх небезпек і загроз, що базується на діяльності людей, суспільства, держави, світового співтовариства народів щодо виявлення (вивчення), запобігання, послаблення в подолання небезпек та загроз, що здатні знищити їх, позбавити фундаментальних матеріальних та духовних цінностей, завдати неприйнятних (недопустимих об'єктивно та суб'єктивно) збитків, закрити шлях до виживання і розвитку». За такого визначення безпека може бути визначена всіх рівнях від держави до особистості.

Є. Олейніков та О. Омелянович відмічають, що безпека може розглядатись не тільки як стан, але і як захищеність від небезпеки найважливіших тенденцій розвитку інтересів суспільства та його основоутворюючих елементів від впливу внутрішніх та зовнішніх факторів [8, с. 7; 9, с. 10; 10, с. 8].

До того ж як об'єкт безпеки розглядається послідовно держава, регіон та особистість.

Схожим за змістом є трактування безпеки А. Возженніковим як «...стану та міри захищеності суб'єкта від загроз, шкоди, збитків чи зла», при цьому з'являється можливість виокремлення суб'єктів безпеки, однак без подальшої їх конкретизації [2, с. 26].

Схожим за змістом є визначення, надане В. Тамбовцевим, але з можливістю викремлення меж безпеки (небезпеки). Так, він зазначає, що «...безпекою слід вважати такий стан суб'єкта, який означає що ймовірність небажаної зміни будь-яких його якостей, параметрів належного йому майна та оточуючого його зовнішнього середовища є невеликими (менше визначеної межі)» [11, с. 45].

Конкретнішим за змістом, що розширює межі визначення стану безпеки є трактування С. Марової як стану, при якому сума впливів на систему зовнішніх та внутрішніх енергетичних та інформаційних потоків не перевищує допустимого значення, яке може призвести до руйнації самої системи безпека [12, с. 13].

Науково узагальнене визначення поняття «безпеки», що є універсальним з точки зору вибору її об'єкта, є визначення В. Сенчагова: «безпека – це стан об'єкта в системі його зв'язків з точки зору здатності до виживання і розвитку в умовах внутрішніх і зовнішніх загроз, а також дії непередбачуваних і важко прогнозованих факторів» [13, с. 98]

3. Як стан стабільності. О. Головченко визначає безпеку як стан, що характеризує стабільність та баланс суперечностей у розвитку і функціонування людини або соціальної системи із зовнішнім середовищем, які можуть призвести людину або соціальну систему до знищення або зміни системоутворюючих властивостей [14]

4. Як спроможність захисту. Так, з позиції захисту від внутрішніх та зовнішніх загроз П. Круш [15] розглядає безпеку як якісну характеристику об'єкта (системи), його здатність до існування і розвитку.

5. Як умови, в яких перебуває система. В. Заплатинський [16] наводить таке визначення: «безпека – це такі умови, в яких перебуває складна система, коли дія зовнішніх факторів і внутрішніх чинників не призводить до процесів, що вважаються негативними по відношенню до даної складної системи у відповідності до наявних, на даному етапі, потреб, знань та уявлень».

6. Як визначеність. Г. Вечканов зазначає, що «безпека – це якісна визначеність конкретного історичного комплексу (соціуму), що функціонує на конкретних територіях, у визначених періодах часу, географічних умовах, складовими компонентами якого є суспільство, держава, людина» [17, с. 32].

7. Як характеристика та необхідна передумова. В. Горбулін та С. Пирожков зазначають, що «...безпека є своєрідною характеристикою і необхідною передумовою життєдіяльності, прогресивного розвитку й нормального функціонування об'єктів реального світу» [2, с. 25; 18, с. 91].

8. Як категорія, що має на меті захист. Н. Нижник, Г. Ситник та В. Білоус характеризують безпеку як «...категорію, що має на меті захист та просування життєвих інтересів людини, суспільства, держави» [2, с. 25]. Схожим є трактування безпеки В. Щербинюю, за якого безпека «може бути визначена як комплексне поняття, котре включає відповідні системи інформаційно-аналітичного моніторингу, попереджувальних, профілактичних, поточних і прогнозованих заходів щодо впливу на можливі загрози і має на меті нейтралізацію можливих негативних наслідків. Комплексність завдань, які вирішуються у сфері безпеки, вимагає професійної підготовки фахівців, які за повної довіри сторін можуть розробити методіку і кваліфіковано забезпечити достатній рівень безпеки» [19, с. 222].

9. Як відсутність впливу на об'єкт чинників. Б. Демидов, А. Величко та В. Волощук вважають, що безпека – це відсутність впливу на об'єкт будь-яких чинників небезпеки [20, с. 183]. Схожою за змістом є точка зору на безпеку Л. Коженцьовські, який вважає, що безпека заснована на відсутності небезпеки. При цьому вона являє собою «стан психічний чи правовий, в якому особа має відчуття впевненості, опори в іншій особі чи у відрегульованій юридично системі; протилежність загрози» [21, с. 147].

10. Як система. В. Молчановський розглядає безпеку як невід'ємний атрибут соціуму, як складну систему, відсутність якої призводить до руйнації всієї системи [22, с. 104].

11. Як властивість об'єкта. О. Ляшенко зазначає, що «безпека – це властивість об'єкта, що дозволяє йому не допускати ситуацій, небезпечних для людей і навколишнього середовища», що «...підтверджує статус безпеки як загальнонаукової категорії» [23, с. 19].

При цьому з точки зору проблематики дослідження важливими є підходи до характеристики безпеки як стану захищеності (А. Уолферс, А. Баланда, Г. Ситник,), в якому відсутні загрози (А. Камінський, Бойко О., Качинський А., Крихтіна Є., Бодрук О., Є. Олейніков, О. Омелянович, В. Ярочкин, А. Возженніков, В. Тамбовцев, В. Сенчагов). Безпеку доцільно розглядати в динаміці, оскільки чинники, що на неї впливають та сила їх впливу постійно змінюється, таким чином зміщується епіцентр, що потребує, у свою чергу, проведення постійного моніторингу стану безпеки та розробки заходів щодо її забезпечення задля недопущення руйнації системи (В. Щербина, В. Тамбовцев, С. Марова).

Узагальнюючи виокремлені підходи доцільним вважається зазначити, що як категорія «безпека» трактується як:

- характеристика стану, як то – відсутність загроз, стабільність, захищеність тощо;
- спроможність протидіяти внутрішнім та зовнішнім загрозам;
- можливість забезпечення умов, в яких перебуває система.

При цьому з урахуванням проведеного критичного аналізу наукової

літератури можна стверджувати, що при розгляді безпеки як категорії доцільно також враховувати можливі ресурси різних видів, наявність яких в достатньому обсязі дозволить досягти такого стану, за якого буде досягнути належний рівень безпеки задля можливості протидіяти зовнішнім та внутрішнім загрозам (необхідність наявності ресурсів задля забезпечення безпеки тією чи іншою мірою висвітлюється в науковій літературі, коли мова йде про необхідність досягти стану захищеності, але у визначеннях авторів окремо це не виділяється). Таким чином, можна навести авторське визначення безпеки як категорії: безпека – це стан захищеності життєво важливих інтересів на усіх рівнях від особистості до держави від внутрішніх та зовнішніх загроз з урахуванням наявності в достатньому обсязі ресурсів різних видів. У результаті можуть бути виділені межі безпеки, недосягнення яких може свідчити про існуючий рівень безпеки на певний період часу.

Враховуючи наведені вище підходи та надане авторське визначення поняття «безпека» основними підходами до його трактування доцільно вважати ресурсний та захисний. Слід зазначити, що поєднання цих двох підходів до трактування безпеки як категорії найбільш повно характеризує її за змістом, і свідчить про можливість досягнення певного бажаного стану, за якого відсутня небезпека, при цьому не досягнення якого може призвести до руйнації суб'єкта, а за критичних обставин і об'єкта безпеки.

Література

1. Wolfers A. *Diskort and Collaboration, Essays on International Politics* [Text] / A. Wolfers. – Baltimore : Johns Hopkins University Press, 1962. – P. 150.
2. Баланда А. Безпека як соціальний феномен: дискурс людського розвитку / А.Баланда // Україна: аспекти праці. – 2007. – № 1. – С. 25–29.
3. Ситник Г. П. *Національна безпека України: теорія і практика* : Навч. посібник / Г. П. Ситник, В. М. Олуйко, М. П. Вавринчук ; за заг. ред. Г. П. Ситника. - Хмельницький ; К. : Вид-во «Кондор», 2007. - 616 с..
4. Камінський А. *Вступ до міжнародних відносин*. – Львів: Світ, 1995. – 143 с.
5. *Соціальна політика та економічна безпека* ; за заг. ред. Є. І. Крихтіна. – Донецьк : Каштан, 2004. – 335 с.
6. Бодрук О. С. *Структури воєнної безпеки: національний та міжнародний аспекти* : монографія / О. С. Бодрук / Рада Національної безпеки і оборони України, Національний ін-т проблем міжнародної безпеки. - К.: НППМБ, 2001. - 299 с.
7. Ярочкин В. И. *Секьюритология : Наука о безопасности жизнедеятельности* / В. И. Ярочкин. – М. : Ось-89, 2000 . – 400 с.
8. Мороз О. В. *Концепція економічної безпеки сучасного підприємства* : монографія / О. В. Мороз, Н. П. Карачина, А. А. Шиян. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 241 с.;

9. Омелянович Л.О. Економічна безпека торговельного підприємства : монографія / Л.О. Омелянович, Г. Є. Долматова. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2005. – 195 с.
10. Основы экономической безопасности (Государство, регион, предприятие, личность) : учеб.- практ. пособие // Российская экономическая академия им. Г. В. Плеханова ; ред. Е. А. Олейников – М. : Бизнес-школа «Интел-Синтез», 1997. – 288 с.
11. Тамбовцев В. Л. Объекты безопасности России / В. Л. Тамбовцев // Вопросы экономики. – 1994. – №12. – С. 45–54.
12. Марова С. Ф. Управління безпекою життєдіяльності : монографія / С. Ф. Марова. – Донецьк : Вебер, 2009. – 344 с.
13. Шкарлет С. М. Економічна безпека підприємства: інноваційний аспект : монографія / С. М. Шкарлет. – К. : НАУ, 2007. – 436 с.
14. Головченко О. М. Економічна безпека регіону в гарантуванні стабільності національної економіки : монографія / О. М. Головченко. – Одеса : Бакаєв Вадим Вікторович, 2008. – 399 с.
15. Національна економіка : Підручник / за ред. проф., к.ек.н., П. В. Круша. – К. : Каравела; Піча Ю. В., 2008. – 416 с.
16. Заплатинський В. М. Логіко-детермінантні підходи до розуміння поняття «Безпека» / В. М. Заплатинський // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. / [редкол.: П. С. Атаманчук (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. — Випуск 5. (–336 с.) С. 90-98.
17. Вечканов Г. С. Экономическая безопасность : учебник для вузов / Г. С. Вечканов. – СПб. : Питер, 2007. – 384 с.
18. Горбулін В. Система оцінок зовнішніх і внутрішніх ризиків та загроз національній безпеці України / В. П. Горбулін, С. І. Пирожков та ін. [Текст] : наук.-інформ. зб. / Нац. центр з питань євроатлант. інтегр. України ; за заг. ред. В.П. Горбуліна; редкол.: В.П. Горбулін (голова) та ін. - К. : Євроатлантикінформ, 2005. – 229 с. – (Дослідження і розробки у сфері євроатлантичної інтеграції України ; вип. 16).
19. Щербина В. М. Інформаційне забезпечення економічної безпеки підприємств і установ / В. М. Щербина // Актуальні проблеми економіки. – 2006 – № 10 (64). – С. 220–225.
20. Демидов Б. Системно-концептуальные основы деятельности в военно-технической области. – Кн. 1 : Концептуальные основы и элементы национальной безопасности / Б. Демидов, А. Величко, И. Волощук. – К. : Технол. парк. – 2004. – 734 с.
21. Коженцьовські Л. Управління безпекою / Л. Коженцьовські // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 1 (31). – С. 147–154.
22. Молчановский В. Безопасность – атрибут социальной системы /

В.Молчановский // Социально-политические аспекты обеспечения государственной безопасности в современных условиях : сб. статей. – М. : Граница. – 1994 – С. 104–108.

23. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : монографія / О. М. Ляшенко. – Луганськ : СНУ ім. В. Даля, 2011. – 400 с.

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА ЗАЕМНЫХ СРЕДСТВ НА ПРИМЕРЕ АВТОТРАНСПОРТНОЙ КОМПАНИИ

Чернышева К.В.
Магистрант АГУ

Поноква Д.И.
*к.э.н., доцент кафедры «Учета и финансирования»
г. Майкоп, Республика Адыгея*

PECULIARITIES OF ORGANIZATION OF ACCOUNTING BORROWINGS BY THE EXAMPLE OF TRUCKING COMPANIES

Chernysheva K.V.
Student at ASU
Panakova D.I.

*Ph. D., associate Professor of Department "Accounting and Finance"
Maikop, Republic of Adygea*

Аннотация

В статье рассмотрены особенности организации бухгалтерского учета заемных средств в АО «Объединение АВ и АС», также нормативно-законодательные акты, регламентирующие ведение учета займов и кредитов в РФ. Автором усовершенствована методика формирования учетной политики организации элементов заемных средств для целей бухгалтерского учета АО «Объединение АВ и АС» на очередной период, для целей управления.

Abstract

In the article the peculiarities of organization of accounting of borrowed funds of JSC "Association of AB and AC", also normative legal acts, regulating the accounting of loans and credits to Russia. The author improved method of forming of registration policy of the organization of elements borrowed funds for accounting purposes, JSC "Association of AB and AC" for the next period, for management purposes.

Ключевые слова: заемные средства, займы, кредиты.

Keywords: borrowings, loans, credits.